

ĐỔI MỚI CÔNG TÁC BỒI DƯỠNG, TỰ BỒI DƯỠNG GIÁO VIÊN TẠI TRƯỜNG PHỔ THÔNG

RENOVATE THE TRAINING AND SELF- EDUCATING FOR TEACHERS IN HIGH SCHOOLS

HÀ THỊ KIM SA^(*)

TÓM TẮT: Giáo viên là nhân tố quyết định trong việc nâng cao chất lượng dạy học trong nhà trường. Vì vậy, đổi mới công tác bồi dưỡng, tự bồi dưỡng giáo viên có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Bài viết khái quát thực trạng công tác này tại một số trường phổ thông và đề xuất một số biện pháp khả thi để nâng cao hiệu quả hoạt động trong quá trình đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục đào tạo.

Từ khóa: công tác bồi dưỡng, tự bồi dưỡng giáo viên, hiệu quả hoạt động, đa dạng hóa các hình thức bồi dưỡng.

ABSTRACT: Teacher is a key factor contributing to the improvement of teaching quality in schools. Therefore, renovate training and self-educating for teachers play an significant part. This article generalizes the fact of this issue in some high schools and suggests some practical solutions to improve the effectiveness of the educational renovation.

Key words: training, self- training for teacher, effectiveness of education, multi-methods of training.

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Chất lượng dạy học, chất lượng giáo dục được quyết định bởi nhân tố con người, những con người tham gia vào quá trình giáo dục, đó là học sinh, giáo viên và các cán bộ quản lý giáo dục, trong đó giáo viên là lực lượng tác động trực tiếp đến học sinh, là nhân tố then chốt trong việc nâng cao chất lượng dạy học của nhà trường. Vì thế, công tác bồi dưỡng và tự bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cho đội ngũ giáo viên là yêu cầu cấp thiết và có ý nghĩa vô cùng quan trọng trong việc nâng cao tâm và tầm của người thầy,

nâng cao chất lượng giảng dạy, tác động sâu sắc đến hiệu quả hoạt động dạy học, góp phần tích cực vào việc chuẩn bị thực hiện chương trình giáo dục phổ thông tổng thể.

2. GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ

2.1. Khái quát thực trạng công tác bồi dưỡng và tự bồi dưỡng giáo viên tại một số trường phổ thông

Trong những năm học gần đây, hòa trong khí thế toàn ngành giáo dục nỗ lực đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục, các trường phổ thông đã thực hiện nhiều biện pháp nâng cao chất lượng đội ngũ nhà

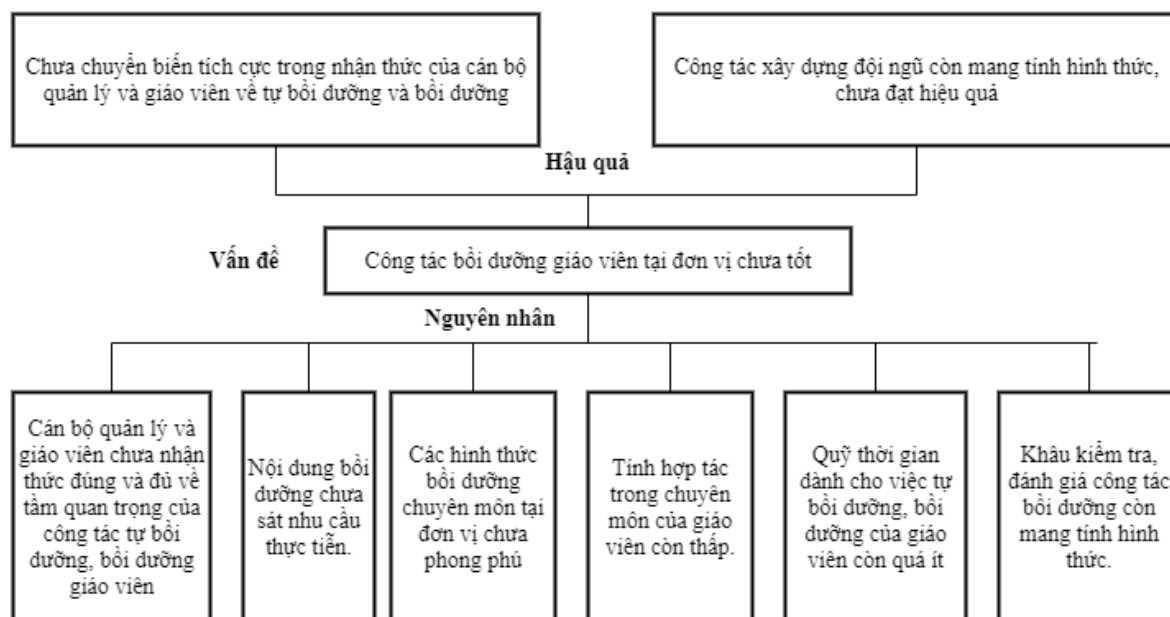
^(*) TS. Chủ tịch Hội đồng Quản trị kiêm Hiệu trưởng Trường Trung học cơ sở - Trung học phổ thông Hồng Hà, Thành phố Hồ Chí Minh, Email:minhpham09@yahoo.com

giáo, chú trọng tạo động lực để giáo viên tham gia tốt công tác bồi dưỡng và tự bồi dưỡng. Điềm qua một số biện pháp nhiều trường động viên giáo viên nâng cao trình độ về mọi mặt, có những tác động tích cực như: Đặt yêu cầu nâng chuẩn trình độ lý luận chính trị và chuyên môn nghiệp vụ vào tiêu chuẩn thi đua cá nhân trong năm học; chủ động xây dựng và triển khai kế hoạch bồi dưỡng thường xuyên ngay từ đầu năm học, đưa kết quả thực hiện bồi dưỡng thường xuyên vào tiêu chuẩn thi đua cá nhân trong năm học; đưa mức khen thưởng giáo viên đạt trình độ trên chuẩn hoặc đạt kết quả xuất sắc trong bồi dưỡng

thường xuyên vào nghị quyết hội nghị người lao động của đơn vị.

Tuy thế, kết quả thực hiện những biện pháp trên chưa làm chuyển biến được hoàn toàn nhận thức của giáo viên về công tác bồi dưỡng và tự bồi dưỡng. Nhiều giáo viên chưa có ý thức tự bồi dưỡng, chỉ tham gia công tác bồi dưỡng theo chỉ đạo của cấp trên, xem đó là một nhiệm vụ phải hoàn thành chứ không là một nhu cầu tự thân, không là một niềm vui khi được học tập, được khẳng định mình.

Tồn tại này là một trở lực đối với các trường phổ thông trên con đường tiến đến đạt mục tiêu đổi mới giáo dục, chuẩn bị thực hiện chương trình phổ thông tổng thể.

2.2. Một số biện pháp nâng cao hiệu quả công tác bồi dưỡng, tự bồi dưỡng giáo viên

2.2.1. Cơ sở lý luận

Quản lý công tác tự bồi dưỡng, bồi dưỡng giáo viên tại nhà trường là quá trình chỉ đạo, tổ chức, động viên, tạo điều kiện để giáo viên được nghiên cứu, học tập nâng

cao trình độ về mọi mặt nhằm đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của công tác giảng dạy, đồng thời kiểm tra việc giáo viên thực hiện các yêu cầu của cấp trên về chuẩn hóa và nâng chuẩn trình độ chuyên môn, xây dựng đội ngũ ngày càng vững mạnh về chuyên môn nghiệp vụ, đưa số lượng giáo viên

dạy giỏi của trường ngày càng tăng về lượng lẫn chất.

Mục đích của công tác bồi dưỡng và tự bồi dưỡng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý nhằm cập nhật kiến thức về chính trị, kinh tế - xã hội, bồi dưỡng phẩm chất chính trị, đạo đức nghề nghiệp, phát triển năng lực dạy học, năng lực giáo dục và những năng lực khác theo yêu cầu của chuẩn nghề nghiệp giáo viên, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục.

2.2.2. Đề xuất biện pháp nâng cao hiệu quả công tác bồi dưỡng, tự bồi dưỡng giáo viên

Tập trung đầu tư mạnh mẽ vào công tác tự bồi dưỡng, bồi dưỡng giáo viên tại cơ sở, đa dạng hoá các hình thức bồi dưỡng, phong phú hoá nội dung bồi dưỡng, xây dựng nội dung bồi dưỡng tại đơn vị xuất phát từ yêu cầu dạy học của giáo viên trong giai đoạn mới và được tổng kết từ thực tiễn, theo hướng nâng cao tính khoa học và đáp ứng nhu cầu của giáo viên về năng lực vận dụng và chuẩn kiến thức cùng kỹ năng thực hiện chương trình mới.

2.2.2.1. Mục đích của biện pháp

Tạo chuyển biến tích cực trong nhận thức của cán bộ quản lý và giáo viên về hoạt động dạy học trong điều kiện đổi mới giáo dục phổ thông.

Đội ngũ nhà giáo hiểu rõ mục tiêu dạy học ở trường phổ thông trong giai đoạn mới để không chỉ thích ứng mà còn chuẩn bị đủ năng lực chủ động tham gia tích cực vào quá trình đổi mới.

Đáp ứng xu thế tự học, học tập suốt đời trong một xã hội học tập.

Đáp ứng yêu cầu chuẩn hóa, hiện đại hóa giáo dục.

Xây dựng tập thể sư phạm vững mạnh, phát triển đồng bộ để hoàn thành tốt nhiệm vụ dạy học ngày càng phong phú.

2.2.2.2. Nội dung của biện pháp

Phong phú hóa nội dung bồi dưỡng

Trọng tâm công tác bồi dưỡng giáo viên tại cơ sở trong giai đoạn mới là bồi dưỡng nhận thức, bồi dưỡng phương pháp, bồi dưỡng năng lực vận dụng, đồng thời, bồi dưỡng những nội dung mới mà giáo viên chưa được tiếp thu ở trường sư phạm. Trên cơ sở này, nội dung bồi dưỡng được hiệu trưởng chú trọng xây dựng một cách toàn diện, phong phú, bao gồm cả phẩm chất đạo đức, tư tưởng chính trị, kiến thức cơ bản, kỹ năng sư phạm, kỹ năng tư vấn học sinh, kỹ năng quản lý học sinh. Cụ thể kế hoạch bồi dưỡng tại cơ sở nên tập trung vào các nội dung sau:

Bồi dưỡng nâng cao nhận thức chính trị, phẩm chất, lối sống, lương tâm nghề nghiệp

Trong bối cảnh đổi mới hiện nay của cả nước, muốn thực hiện tốt nhiệm vụ dạy học, thì cùng với kiến thức khoa học, kỹ năng nghiệp vụ, đội ngũ nhà giáo cần có bản lĩnh chính trị vững vàng, có phẩm chất và lối sống lành mạnh, đồng thời không thể thiếu được ngọn lửa của lòng yêu nghề cùng lương tâm nghề nghiệp. Vì thế, trong định hướng chỉ đạo công tác bồi dưỡng tại đơn vị, người hiệu trưởng tổ chức bồi dưỡng cho tập thể lý luận chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, những quan điểm, đường lối của Đảng, Nhà nước trong giai đoạn hội nhập quốc tế, nâng cao niềm tin và lý tưởng cách mạng nơi mỗi người giáo viên xã hội chủ nghĩa. Bên cạnh đó, trước một số ít hiện tượng tiêu cực vi phạm đạo đức nhà giáo đã làm xói mòn lòng tin,

làm giảm sút uy tín nhà giáo, cần chú trọng đến việc bồi dưỡng cho giáo viên đạo đức ứng xử với học sinh, với đồng nghiệp, với nhân dân. Đây là tiền đề để mỗi giáo viên nâng cao phẩm chất, lương tâm và trách nhiệm của nhà giáo, đóng góp thiết thực vào sự đổi mới và phát triển toàn diện của nhà trường.

Bồi dưỡng nâng cao nhận thức về đổi mới hoạt động dạy học

Công cuộc đổi mới giáo dục phổ thông phải bắt đầu từ đổi mới cách nghĩ, cách dạy ở mỗi giáo viên và đổi mới tư duy, đổi mới cách quản lý hoạt động dạy học ở mỗi cán bộ quản lý. Do đó, bồi dưỡng nhằm chuyển hóa và nâng cao nhận thức về đổi mới chương trình giáo dục phổ thông, về đổi mới hoạt động dạy học chính là một nội dung quan trọng trong hệ thống nội dung bồi dưỡng tại đơn vị. Nội dung này phải xuất phát từ việc nắm vững mục tiêu chương trình giáo dục phổ thông, nắm vững về dạy học đa phương tiện, về phương pháp dạy học hiện đại, về tầm quan trọng của đổi mới cách kiểm tra, đánh giá giáo viên và học sinh.

Bồi dưỡng nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của công tác bồi dưỡng giáo viên tại đơn vị

Biện pháp đột phá trong hệ thống biện pháp đổi mới quản lý hoạt động dạy học sẽ thành công khi mỗi cán bộ quản lý, mỗi giáo viên nhận thức sâu sắc về tầm quan trọng của công tác tự bồi dưỡng, bồi dưỡng giáo viên tại đơn vị. Do đó, kế hoạch chỉ đạo công tác bồi dưỡng tại đơn vị cần hướng đến trọng tâm giúp cho mỗi cán bộ quản lý và giáo viên nhận thức được rằng việc tích cực tự bồi dưỡng và tham gia vào

công tác bồi dưỡng tại đơn vị sẽ hiện đại hóa bản thân mỗi nhà giáo. Từ đó, góp phần hiện đại hóa giáo dục vì “*hiện đại hóa giáo dục trước hết là hiện đại hóa con người, hiện đại hóa thể chế quản lý, hiện đại hóa cơ chế vận hành trường học*” [1, tr.143].

Bồi dưỡng về nội dung cơ bản của chương trình giáo dục tổng thể

Để việc thực hiện chương trình mới đạt hiệu quả, trong nội dung bồi dưỡng giáo viên tại đơn vị, người hiệu trưởng chỉ đạo các tổ chuyên môn chú trọng làm sáng tỏ những điểm mới trong chương trình, trong sách giáo khoa, giúp giáo viên nắm vững trọng tâm của chương trình bộ môn dạy, nghiên cứu những nội dung và kỹ năng dạy tích hợp liên môn.

Bồi dưỡng về kỹ năng phân tích sự phạm bài dạy

Chất lượng giờ lên lớp được nâng cao khi mỗi giáo viên có kỹ năng phân tích sự phạm bài dạy một cách vững vàng. Kỹ năng này cũng chính là một công cụ sắc bén để người quản lý thực hiện hiệu quả chức năng tư vấn và thúc đẩy trong công tác kiểm tra chuyên môn.

Bồi dưỡng về kỹ năng thực hiện phương pháp dạy học hiện đại, kỹ năng kiểm tra, đánh giá học sinh theo hướng đổi mới và kỹ năng sử dụng, bảo quản thiết bị dạy học

Đổi mới phương pháp dạy học đã triển khai từ nhiều năm qua nhưng trong thực tế vẫn còn nhiều giáo viên lúng túng trong việc thực hiện các phương pháp dạy học hiện đại và các hình thức tổ chức dạy học mới theo đặc trưng bộ môn. Do đó, cần tiếp tục bồi dưỡng đội ngũ nhà giáo về kỹ năng

chọn lọc và sử dụng những phương pháp dạy học tích cực cùng những hình thức tổ chức dạy học thích hợp, bồi dưỡng kỹ năng tổ chức dạy học tích hợp, dạy học liên môn, các hoạt động trải nghiệm, tiết học ngoài nhà trường, đồng thời, bồi dưỡng về kỹ năng sử dụng, bảo quản các thiết bị dạy học hiện đại. Tăng cường bồi dưỡng kỹ năng ứng dụng công nghệ thông tin vào giảng dạy và học tập các môn học.

Trong quá trình bồi dưỡng kỹ năng thực hiện phương pháp dạy học mới, nhất thiết phải bồi dưỡng cho giáo viên cách kiểm tra, đánh giá học sinh theo hướng đổi mới; bồi dưỡng, tập huấn giáo viên về định hướng đổi mới thi, kiểm tra đánh giá để chuẩn bị tốt cho học sinh trong kỳ thi tuyển sinh lớp 10 và kỳ thi trung học phổ thông quốc gia từ năm 2018.

Bồi dưỡng kỹ năng lập kế hoạch

“Kế hoạch là đặc trưng của con người hiện đại” [1, tr.363]. Do đó, mỗi người quản lý và giáo viên cần được trang bị về kỹ năng lập kế hoạch để thực hiện tốt việc kế hoạch hóa hoạt động dạy học, hoạt động tự bồi dưỡng và tham gia bồi dưỡng thường xuyên. Đây cũng là cơ sở giúp hiệu trưởng quản lý công tác bồi dưỡng thường xuyên tại nhà trường một cách thuận lợi, hiệu quả.

Đa dạng hóa các hình thức bồi dưỡng

Công tác bồi dưỡng giáo viên tại nhà trường thường được tổ chức thông qua việc phân tích sự phạm bài dạy sau dự giờ, qua các buổi sinh hoạt chuyên môn định kỳ, sinh hoạt chuyên đề tại tổ chuyên môn, qua các hội thi, hội thảo tại đơn vị. Ngoài ra, các hình thức bồi dưỡng giáo viên tại đơn vị còn được mở rộng ở các buổi báo cáo sáng kiến kinh nghiệm, phổ biến những

kinh nghiệm về các mô hình dạy học thành công, các buổi giới thiệu sách và các bài báo phục vụ đổi mới hoạt động dạy học, tổ chức thảo luận về nội dung các cuốn sách, các đề tài thú vị đối với người giáo viên trong giai đoạn mới. Bên cạnh đó, kế hoạch chỉ đạo công tác bồi dưỡng tại đơn vị hướng đến việc mời chuyên gia hoặc những giáo viên giỏi, cán bộ quản lý của trường bồi dưỡng cho giáo viên các kiến thức về tâm lý học, giáo dục học, tin học,...

Trong quá trình quản lý công tác bồi dưỡng tại đơn vị, người hiệu trưởng cần phát huy nội lực của tập thể trong tự học tập, tự bồi dưỡng; chỉ những vấn đề mà lực lượng nòng cốt trong nhà trường không giải quyết được thì mời đến chuyên gia. Ngoài ra, nên tận dụng các phương tiện thông tin như tra cứu thông tin chuyên ngành trên mạng internet, các chương trình truyền hình học đường, các băng hình về đổi mới chương trình giáo dục phổ thông, các tài liệu trong chương trình bồi dưỡng thường xuyên theo chu kỳ,... để nâng cao chuyên môn nghiệp vụ của giáo viên.

2.2.2.3. Tổ chức thực hiện biện pháp

Kế hoạch hóa công tác bồi dưỡng giáo viên tại đơn vị.

Xây dựng nội dung bồi dưỡng tại đơn vị xuất phát từ yêu cầu dạy học của giáo viên trong giai đoạn mới và được tổng kết từ thực tiễn, theo hướng nâng cao tính khoa học và đáp ứng nhu cầu của giáo viên về năng lực vận dụng và chuẩn kiến thức cùng kỹ năng thực hiện chương trình mới.

Tổ chức đưa các nội dung bồi dưỡng đã xây dựng theo kế hoạch đến với mỗi giáo viên bằng các hình thức đa dạng đã nêu.

Tổ chức thể nghiệm các chuyên đề, các giải pháp được nêu từ các hội thảo của đơn vị, các nội dung học tập được từ báo cáo của chuyên gia hoặc từ tham quan giao lưu với các đơn vị tiên tiến.

Xây dựng đội ngũ giáo viên đầu đàn làm nòng cốt trong công tác bồi dưỡng tại nhà trường.

Phân công các giáo viên giỏi giúp đỡ nghiệp vụ các giáo viên chưa giỏi và giáo viên mới vào nghề.

Phát huy vai trò chủ động của tổ chuyên môn trong công tác tự bồi dưỡng và bồi dưỡng giáo viên tại nhà trường.

Kiểm tra, đánh giá kết quả tự bồi dưỡng, bồi dưỡng giáo viên một cách thực chất. Không thể chỉ kiểm tra, đánh giá qua các sổ tự bồi dưỡng của giáo viên hoặc qua các số liệu báo cáo từ các tổ chuyên môn, mà hơn thế, hiệu trưởng phải quan tâm sâu sắc đến sự chuyển biến trong nhận thức của giáo viên, sự phát triển năng lực và kỹ năng vận dụng của giáo viên sau khi được bồi dưỡng.

Kết quả của việc tự bồi dưỡng và tham gia bồi dưỡng phải được thể hiện ở kết quả mở rộng được tầm nhìn, nhận thức rõ sứ mệnh của cá nhân, của tập thể, nâng cao khả năng tham gia vào quá trình quản lý hoạt động dạy học, đổi mới hoạt động dạy học, nâng cao chất lượng dạy học của nhà trường.

Kịp thời tuyên dương các nhân tố tích cực, điều chỉnh các biểu hiện lệch lạc trong việc tự bồi dưỡng, bồi dưỡng giáo viên.

Tổ chức tổng kết, đánh giá, rút kinh nghiệm công tác bồi dưỡng giáo viên tại đơn vị theo định kỳ một cách nghiêm túc, tạo cơ sở để lập kế hoạch bồi dưỡng giáo

viên tại nhà trường ở giai đoạn kế tiếp một cách chuẩn xác.

2.2.2.4. Điều kiện thực hiện biện pháp

Nhà trường có đủ kinh phí để tổ chức mời chuyên gia báo cáo, tổ chức tham quan các đơn vị giáo dục tiên tiến, chuẩn bị tài liệu bồi dưỡng, khen thưởng những điển hình tham gia tốt công tác bồi dưỡng và tự bồi dưỡng. Điều này cần đến năng lực quản lý tài chính, huy động nguồn tài lực dành cho công tác bồi dưỡng tại đơn vị của hiệu trưởng.

Các giáo viên có đủ thời gian cần thiết dành cho bồi dưỡng và tự bồi dưỡng nâng cao trình độ.

Đạt được sự đồng thuận, ủng hộ của các cấp lãnh đạo, sự hợp tác của giáo viên và nhất là tạo được động lực mong muốn nâng cao trình độ nơi mỗi thành viên trong tập thể sư phạm. Đây là điều kiện quyết định sự thành công của biện pháp.

3. KẾT LUẬN

Tập trung đầu tư mạnh mẽ vào công tác tự bồi dưỡng, bồi dưỡng giáo viên tại đơn vị là biện pháp rất quan trọng, tác động mạnh mẽ đến việc nâng cao chất lượng đội ngũ, nâng cao chất lượng dạy học. Việc tập trung các nguồn lực để thực hiện biện pháp đột phá này sẽ khai thông, tạo đà cho việc triển khai thuận lợi chương trình giáo dục phổ thông tổng thể, tạo ra một bước chuyển biến cơ bản đối với quản lý hoạt động dạy học.

Đề biện pháp đã đề xuất phục vụ thiết thực cho công tác quản lý trường học trong giai đoạn mới, trước hết cần có sự đột phá trong tư duy quản lý của người hiệu trưởng. Đổi mới tư duy quản lý, đổi mới biện pháp chỉ đạo công tác tự bồi dưỡng, bồi dưỡng

tại đơn vị không có nghĩa là người cán bộ quản lý phải làm hoàn toàn khác trước mà điều cốt lõi là phải nhận thức và hành động phù hợp với sự thay đổi, phù hợp điều kiện

thực tiễn của mỗi đơn vị trường học, tạo nên chất lượng và hiệu quả giáo dục mới, đáp ứng được sự quan tâm và tin tưởng của nhân dân, của xã hội.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Viên Chấn Quốc (2000), *Luận về cải cách giáo dục*, Nxb. Giáo dục.

Ngày nhận bài: 30/8/2017. Ngày biên tập xong: 10/9/2017. Duyệt đăng: 18/10/2017